

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-27>

УДК 341.1 +341.231.14

Л.О. ФОМІНА

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного і європейського права

E-mail: l.fomina@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8756-4006>

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ЩОДО ВИКОРІНЕННЯ ГОЛОДУ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

АННОТАЦІЯ. *Вступ.* У статті охарактеризовано міжнародно-правові акти, прийняті під егідою Організації Об'єднаних Націй (Декларація соціального прогресу та розвитку 1969 р., Загальна декларація про ліквідацію голоду і недоїдання 1974 р., Римська декларація про всесвітню продовольчу безпеку і План дій Все-світнього саміту з продовольчої безпеки 1996 р., Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй 2000 р., Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року (A/RES/70/1) 2015 р., Пакт в ім'я майбутнього 2024 р.) щодо подолання голоду і недоїдання.

Короткий зміст основних результатів дослідження. Вказано, що ліквідація голоду є спільним обов'язком усіх країн міжнародного співтовариств. Зазначено, що досягнення Цілей розвитку тисячоліття передбачало скорочення вдвічі до 2015 року частку населення земної кулі, що має дохід менш як один долар на день, і частку населення, що страждає від голоду. Зазначено, що в 2015 році було прийнято Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року (A/RES/70/1) та його 17 Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР). Зокрема, Ціль 2 спрямована на ліквідацію голоду, забезпечення продовольчої безпеки та поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства. Акцентовано, що незважаючи на те, що в багатьох сферах спостерігається певний прогрес, загалом дії з реалізації ЦСР поки що не досягли необхідних темпів і масштабів. Вказано, що у вересні 2024 році, на Саміті майбутнього, було прийнято Пакт в ім'я майбутнього, який став кульмінацією багаторічного процесу адаптації міжнародного співробітництва до реалій сьогодення та викликів майбутнього. Пакт охоплює широке коло тем, включаючи мир і безпеку, сталий розвиток, зміну клімату, цифрову співпрацю, права людини, гендер, молодь і майбутні покоління тощо. Питанню щодо ліквідації голоду, відсутності продовольчої безпеки та всіх форм неповноцінного харчування приділено увагу в Діях 3 та 15. Зокрема, в рамках Дій 3 і 15 передбачається: надання підтримки країнам і співтовариствам, які страждають від відсутності продовольчої безпеки та від неповноцінного харчування в усіх його формах, шляхом здійснення скоординованих дій; допомога країнам у ситуації боргової кризи долати нестабільність на міжнародних продовольчих ринках; сприяння формуванню справедливих, життєстійких, інклюзивних і стійких агропродовольчих систем; ліквідація лиха голоду, гострої форми відсутності продовольчої безпеки, масового голоду та умов, близьких до масового голоду, у збройних конфліктах у теперішній час і для майбутніх поколінь тощо.

Висновок. Розмивання досягнутих успіхів і збереження проблеми високого рівня голоду, відсутності продовольчої безпеки стали причиною відставання у виконанні завдань ЦСР 2, що вимагає скоординованих та рішучих дій з боку міжнародної спільноти.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ліквідація голоду, міжнародні організації, право на харчування, продовольча безпека, сталий розвиток.

Як цитувати: Фоміна Л. О. Діяльність організації об'єднаних націй щодо викорінення голоду: міжнародно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Право».* 2024. Вип. 38. С. 235-243. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-27>

In cites: L. O. Fomina (2024) United Nations activities to eradicate hunger: international legal aspect. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law",* (38), P. 235-243. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-27> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Питання щодо ліквідації голоду та забезпечення продовольчої безпеки тривалий час викликають занепокоєння з боку міжнародного співтовариства. Під егідою Організації Об'єднаних Націй, починаючи з моменту її створення, було прийнято низку актів у цій сфері, що передбачали

здійснення скоординованих заходів, направлених на подолання голоду та систематичного недоїдання.

Разом з тим, збройні конфлікти, економічна нестабільність, пандемія та суттєві кліматичні зміни гальмують прогрес у боротьбі з голодом..

Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року передбачає глобальне переосмислення шляхів викоринення голоду і злиднів та визначає результати, яких необхідно досягти: з голодом і злиднями необхідно покінчити протягом 15 років. Унікальність цього заклику до дії полягає в тому, що він звернений до всіх країн, як багатих, так і бідних, та спонукає їх працювати спільно, на засадах партнерства, щоб поліпшити життя найбільш уразливих груп населення [1].

Проте, незважаючи на триваючі зусилля, у 2024 році продовольча безпека залишається однією з критичних світових проблем.

Так зокрема, Світовий банк включив продовольчу безпеку і безпеку в галузі харчування до числа восьми глобальних проблем, які потребують всеосяжного підходу, і мобілізував ресурси для розв'язання цієї проблеми і захисту джерел доходів людей у всьому світі на суму 45 млрд дол. США, що перевищує спочатку заплановане зобов'язання в розмірі 30 млрд дол. США, про яке було оголошено в травні 2022 року [2]. Означене свідчить про істотну гостроту питання щодо ліквідації голоду та недоїдання, що вимагає скоординованого і комплексного підходу з боку міжнародної спільноти.

Стан наукового дослідження теми. Окремим питанням щодо міжнародного захисту прав людини, зокрема права на харчування, досягнення цілей сталого розвитку було приділено увагу в наукових працях українських і закордонних учених, серед яких: М. Буроменський, А. Войціховський, С. Карвацька, Є. Реньов, Т. Сироїд, П. Фомін, Ф. Адамс, Й. Ф. Міліан Гомез, Спорчіа Ф., Антонеллі М., Агілар-Мартінес А., Шоу Д., Клей Е. та ін. Разом з тим, означена тематика потребує подальшого ґрунтовного дослідження з урахування існуючих викликів сьогодення.

Мета дослідження полягає у наданні характеристики міжнародно-правових актів, прийнятих під егідою Організації Об'єднаних Націй щодо викоринення голоду.

Основні результати дослідження. У 1969 році Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй (далі – ГА ООН) прийняла Декларацію соціального прогресу та розвитку (резолюція 2542 (XXIV) від 11 грудня 1969 року), в якій зазначила, що соціальний прогрес і розвиток мають бути спрямовані на постійне підвищення матеріального і духовного рівня життя всіх членів суспільства за поваги та здійснення прав людини й основних свобод шляхом досягнення таких головних цілей, зокрема: ліквідація голоду і недоїдання та га-

рантія права на належне харчування (стаття X (b) Частина II: Цілі) [3].

16 листопада 1974 року Всесвітньою продовольчою конференцією, скликаною відповідно до резолюції 3180 (XXVIII) Генеральної Асамблеї від 17 грудня 1973 року, була ухвалена Загальна декларація про ліквідацію голоду і недоїдання (прийнята резолюцією 3348 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 17 грудня 1974 року), в якій було визнано, що ліквідація голоду і недоїдання, передбачена як одна з цілей Декларації соціального прогресу та розвитку, і ліквідація причин, що зумовлюють виникнення такого становища, є спільним завданням усіх країн [4].

У Загальній декларації про ліквідацію голоду і недоїдання проголошено, що «кожен чоловік, жінка і дитина володіють невід'ємним правом бути вільними від голоду та недоїдання для повного розвитку і збереження своїх фізичних та розумових здібностей. Сучасне суспільство вже володіє достатніми ресурсами, організаційними можливостями, технікою і, отже, в змозі досягти цієї мети. Відповідно, ліквідація голоду є спільним обов'язком усіх країн міжнародного співтовариства, особливо розвинених країн і країн, здатних надавати допомогу» [4].

У листопаді 1996 року Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (далі – ФАО) провела Всесвітній продовольчий саміт, для того, щоб заручитися підтримкою на високому рівні і дати новий імпульс обговоренням та практичним діям. Мета саміту, в якому взяли участь 186 глав держав та інших високопосадовців, полягала в тому, щоб знову на високому рівні підтвердити зобов'язання щодо викоринення голоду і неповноцінного харчування в усьому світі та забезпечення продовольчої безпеки для всіх. Вперше в історії глави і представники держав звернули увагу на питання «продовольчої безпеки» і на те, яким чином їхні громадяни можуть отримати доступ до продовольства, яке їм необхідне для ведення здорового способу життя [5]. Під час цього саміту було ухвалено Римську декларацію про всесвітню продовольчу безпеку і План дій Всесвітнього саміту з продовольчої безпеки [6].

У Римській декларації 1996 р. глави держав і урядів, будучи переконаними, що багатогранний характер продовольчої безпеки вимагає узгоджених національних дій, а також ефективних міжнародних зусиль, спрямованих на доповнення та посилення національних дій, взяли на себе низку зобов'язань, як-от: забезпечити сприятливе політичне, соціальне і еко-

номічне середовище, покликане створити найкращі умови для викорінення бідності та встановлення тривалого миру, заснованого на повній і рівній участі жінок та чоловіків, що є найбільш сприятливим для досягнення стійкої продовольчої безпеки для всіх; впровадити політику, спрямовану на викорінення бідності і нерівності та поліпшення фізичного й економічного доступу для всіх та в будь-який час до достатнього, повноцінного і безпечного продовольства та його ефективного використання; впровадити політику і практику сталого розвитку сільського господарства, рибальства, лісового господарства та розвитку сільських районів на територіях з високим і низьким потенціалом, які мають важливе значення для адекватного і надійного постачання продовольства на рівні домогосподарств, на національному, регіональному та глобальному рівнях, а також боротися зі шкідниками, посухою і опустелюванням; прагнути до того, щоб продовольча, сільськогосподарська торгівля та загальна торговельна політика сприяли зміцненню продовольчої безпеки для всіх за допомогою справедливої і ринково орієнтованої світової торговельної системи; намагатися запобігати стихійним лихам і техногенним катастрофам та бути готовими до них, а також задовольняти тимчасові і надзвичайні потреби у продовольстві таким чином, щоб сприяти відновленню, реабілітації, розвитку та здатності задовольняти майбутні потреби; сприяти оптимальному розподілу та використанню державних і приватних інвестицій для розвитку людських ресурсів, сталого продовольства, сільського, рибного та лісового господарства тощо [6].

У період між Всесвітньою продовольчою конференцією 1974 року і Всесвітньою продовольчою конференцією 1996 року також було проведено низку конференцій ООН з ключових питань, пов'язаних з продовольчою безпекою. Ці питання включали дітей, харчування, навколишнє середовище, права людини, народонаселення, соціальний розвиток, жінок і середовище проживання. Крім того, низка агентств ООН, двосторонні програми і більшість неурядових організацій визначили поліпшення продовольчої безпеки як одну зі своїх головних цілей [7, с. 57].

Слід зазначити, що Всесвітній продовольчий саміт не планувався як конференція з оголошення внесків і не ставив своїм завданням створення нових фінансових механізмів, установ або бюрократичних структур. Країни мали самостійно вирішити, як вони збираються домогтися поставлених у Плані дій цілей. У

2004 році після низки міждержавних переговорів, рішення про проведення яких було ухвалено на нараді під назвою «Всесвітній продовольчий саміт: п'ять років потому», Рада ФАО одностайно затвердила «Добровільні керівні принципи на підтримку поступового здійснення права на достатнє харчування в контексті національної продовольчої безпеки», відомі також як Керівні принципи, що стосуються права на харчування [5; 8].

У 2000 році ГА ООН прийняла Декларацію тисячоліття Організації Об'єднаних Націй (резолюцією 55/2 від 8 вересня 2000 року), в якій глави держав і урядів визначили низку фундаментальних цінностей, що матимуть важливе значення для міжнародних відносин у XXI столітті (свобода, рівність, солідарність, терпимість, повага до природи, спільне зобов'язання) і визначили ключові цілі, для того щоб втілити ці загальні цінності в конкретні дії [9].

Вісім Цілей розвитку тисячоліття (далі – ЦРТ) охоплювали: ліквідацію крайньої бідності і голоду, забезпечення загальної початкової освіти, заохочення рівності чоловіків і жінок та розширення прав і можливостей жінок, скорочення дитячої смертності, поліпшення охорони материнства, боротьба з ВІЛ/СНІДом, малярією та іншими захворюваннями, забезпечення екологічної стійкості, формування глобального партнерства з метою розвитку. Зокрема, передбачалося скоротити вдвічі до 2015 року частку населення земної кулі, що має дохід менш як один долар на день, і частку населення, що страждає від голоду, а також скоротити вдвічі до того самого терміну частку населення земної кулі, яке не має доступу до безпечної питної води, у тому числі через брак коштів [10].

У Доповіді 2015 року «Цілі розвитку тисячоліття» було підсумовано, що хоча завдання ЦРТ, що передбачали скорочення наполовину частки людей, які живуть в умовах крайньої бідності і голоду, вирішені або майже вирішені, світ, як і раніше, далекий від досягнення поставленої в ЦРТ мети викорінення крайньої бідності злиднів і голоду. У 2015 році, за оцінками, 825 мільйонів людей, як і раніше, проживали в умовах крайньої бідності, а 800 мільйонів людей продовжували страждати від голоду. Відповідно ліквідація бідності та голоду залишиться у центрі порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року. Було вказано, що ліквідація крайньої бідності і голоду, що залишаються, потребує напружених зусиль. Багато хто з людей, які найгостріше страждають, перебувають у вразли-

вому становищі і проживають у віддалених районах. Багато хто, як і раніше, позбавлені доступу до якісного шкільного навчання, медичного обслуговування, енергопостачання, безпечних джерел води та інших вкрай важливих комунальних послуг, які часто визначаються соціально-економічним становищем, гендерною або етнічною приналежністю чи місцем проживання [11].

Здійснення порядку денного у сфері розвитку на період після 2015 року продовжує розпочату діяльність у період роботи над досягненням ЦРТ. Зокрема, з метою усунути прогалини, які зберігаються, щоб викоринити злидні і голод та сприяти забезпеченню поступального і всеосяжного економічного зростання, що відкриває можливості для процвітання людей у всьому світі [11].

Так, у 2015 році світові лідери зібралися разом і дали історичну обіцянку забезпечити права та добробут кожної людини на здоровій, процвітаючій планеті, прийнявши Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року (A/RES/70/1) та його 17 Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) [12].

Порядок денний є світовою дорожньою картою для викоринення бідності, захисту планети та подолання нерівності. 17 ЦСР, які є наріжним каменем Порядку денного, пропонують найбільш практичний та ефективний шлях до усунення причин насильницьких конфліктів, порушень прав людини, зміни клімату і погіршення стану довкілля та мають за мету забезпечити, щоб ніхто не залишився осторонь. ЦСР відображають розуміння того, що сталий розвиток повсюдно має включати економічне зростання, соціальний добробут і захист довкілля [13]. Зокрема, Ціль 2 спрямована на ліквідацію голоду, забезпечення продовольчої безпеки та поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства.

Разом з тим, незважаючи на те, що в багатьох сферах спостерігається певний прогрес, загалом дії з реалізації Цілей поки що не досягли необхідних темпів і масштабів.

Оцінка досягнутого прогресу, проведена у 2024 році, вказує на те, що світ значною мірою відстає від свого плану здійснення Порядку денного на період до 2030 року. Зі 135 завдань лише щодо 17 відсотків відзначається очікуваний прогрес, за умови якого ці завдання можуть бути виконані до 2030 року. Майже в половині випадків (48 відсотків) відзначається помірно або значне відхилення від бажаної траєкторії, при цьому щодо 30 відсотків відзначається незначний прогрес, а щодо 18 від-

сотків – помірний. У 18 відсотках випадків наявна стагнація, а в 17 відсотках – регрес порівняно з базовим рівнем 2015 року [14].

Так, розмивання раніше досягнутих успіхів і збереження проблеми високого рівня голоду, відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування в останні роки стали причиною відставання у виконанні завдань 1 і 2 ЦСР 2 (ліквідація голоду, відсутності продовольчої безпеки та всіх форм неповноцінного харчування до 2030 року). Робота з ліквідації багатьох чинників відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування ведеться низькими темпами, і наростаючі частота та інтенсивність їхнього прояву не дадуть змоги подолати негативні тенденції, якщо не вжити рішучих заходів щодо скорочення ризиків [15, с. 1].

У 2023 році було проведено оцінку масштабів голоду у світі, вимірюваних показником 1.1 ЦСР 2 «Поширеність недоїдання» (далі – ПН), результати якої підтвердили, що світ поки що так і не наблизився до досягнення мети з ліквідації голоду. Після різкого зростання у 2019-2021 роках частка населення планети, що стикається з проблемою голоду, залишається майже однаковою вже три роки поспіль, і, за останніми оцінками, у 2023 році глобальний показник ПН становив 9,1 відсотка. У 2023 році на планеті налічувалося від 713 до 757 млн недоїдаючих (від 8,9 до 9,4 відсотка світового населення відповідно). Якщо відштовхуватися від середнього значення (733 млн), то 2023 року від голоду страждало на 152 млн осіб більше, ніж 2019 року [15, с. XVIII].

Африка випереджає інші регіони світу за часткою населення, що стикається з голодом: на континенті налічується 20,4 відсотка тих, хто голодує, в Азії – 8,1 відсотка, у Латинській Америці та Карибському басейні – 6,2 відсотка, а в Океанії – 7,3 відсотка. У 2023 році в Африці проживало 298,4 млн голодуючих, у Латинській Америці та Карибському басейні – 41,0 млн, а в Океанії – 3,3 млн. Якщо в Африці спостерігається явна тенденція до зростання ПН, то в Латинській Америці та Карибському басейні цей показник скорочується, а в Азії залишається практично незмінним. У всіх регіонах ПН, як і раніше, вищий, ніж до пандемії COVID-19. За оновленими даними, у 2030 році хронічно недоїдатимуть майже 582 млн осіб – такий прогноз вказує на те, що ЦСР 2 «Ліквідація голоду» важкодосяжна [15, с. xviii].

Серед чинників, які впливають на тенденції у сфері викоринення голоду істотний

істотну роль відіграють конфлікти, кліматичні зміни, посилення економічної нерівності тощо. Конфлікти змушують людей покидати свої землі та засоби до існування, руйнують ринки, а також мають своїм наслідком підвищення цін на продукти харчування і зведення нанівець важливих досягнень у сфері розвитку. Кліматичні надзвичайні ситуації, такі як повені, посухи та спека, також мають суттєвий вплив, знищуючи життя, засоби до існування і врожаї, деградуючи ґрунти та завдаючи шкоди інфраструктурі і сільськогосподарським активам. Економічна нерівність посилює голод. Коли ціни на продукти харчування зростають через економічні труднощі та зовнішні чинники – наприклад, війну в Україні – найбільш вразливі верстви населення ще більше борються за поживну їжу. Крім того, близько 30 відсотків світового виробництва продовольства щороку втрачається або марнується, а відсутність доступу до технологій і ринків призводить до значних збитків для багатьох фермерів [16].

Організоване насильство і збройні конфлікти були визначені одними з ключових причин гострої продовольчої безпеки в спільному дослідженні ФАО та ВПП «Гарячі точки голоду. Ранні попередження ФАО-ВПП про гостру продовольчу безпеку з жовтня 2022 р. по січень 2023 р. Прогноз» [17; 18, с. 120].

Спорчіа Ф., Антонеллі М., Агілар-Мартінес А. та ін. (Sporchia, F., Antonelli, M., Aguilar-Martínez, A. et al.) у своєму дослідженні дійшли висновку, що «майбутні виклики, які впливатимуть на досягнення ЦСР 2 протягом 7 років, що залишилися до 2030 року, ймовірно, будуть складними... та виокремили чотири основні виклики, які необхідно вирішити на шляху до досягнення нульового голоду, а саме: глобальні причини, вплив та управління; ланцюги постачання: нерівність, дисбаланс влади та конфлікти; виробництво продуктів харчування: сільськогосподарські практики, методи оцінки та дані; споживання: моделі харчування, зміни в раціоні та нові продукти харчування» [19].

Означене викликає нагальну потребу у виробленні нових підходів для посилення міжнародної співпраці у цій сфері.

Так, у вересні 2024 році, на Саміті майбутнього, світові лідери прийняли Пакт в ім'я майбутнього, який включає Глобальний цифровий договір та Декларацію про майбутні покоління. Цей Пакт став кульмінацією багаторічного процесу адаптації міжнародного співробітництва до реалій сьогодення та викликів майбутнього. Пакт охоплює широке коло тем, включаючи мир і безпеку, сталий

розвиток, зміну клімату, цифрову співпрацю, права людини, гендер, молодь і майбутні покоління, а також трансформацію глобального управління [20].

У Пакті глави держав і урядів визнають, що «домоглися деякого прогресу, але досягнення цілей у сфері сталого розвитку перебуває під загрозою. Прогрес за більшістю цілей або йде занадто повільно, або відкотився назад, до рівня, нижчого за базові показники 2015 року. Багаторічні досягнення в галузі сталого розвитку сходять нанівець. Масштаби злиднів, голоду і нерівності зростають» [21].

Питанню щодо ліквідації голоду, відсутності продовольчої безпеки та всіх форм неповноцінного харчування приділено увагу в Діях 3 та 15. Зокрема, в рамках Дії 3 передбачається: надавати підтримку країнам і співтовариствам, які страждають від відсутності продовольчої безпеки та від неповноцінного харчування в усіх його формах, шляхом здійснення скоординованих дій, зокрема шляхом надання надзвичайного постачання продовольства, програм, фінансування, підтримки сільськогосподарського виробництва, зміцнення національної стійкості до потрясінь і шляхом забезпечення функціонування продовольчих та сільськогосподарських виробничо-збутових ланцюжків; допомагати країнам у ситуації боргової кризи долати нестабільність на міжнародних продовольчих ринках, а також вести в партнерстві з міжнародними фінансовими установами та системою Організації Об'єднаних Націй роботу з надання підтримки країнам, що розвиваються, які страждають від відсутності продовольчої безпеки; сприяти формуванню справедливих, життєстійких, інклюзивних і стійких агропродовольчих систем, щоб кожна людина мала доступ до безпечної, недорогої та поживної їжі в достатній кількості.

Дія 15 зосереджена на забезпеченні надання людям, яких торкнулися надзвичайні ситуації гуманітарного характеру, необхідної підтримки. Акцентовано увагу на тому, безпрецедентно велике число людей постраждало від надзвичайних ситуацій гуманітарного характеру, зокрема особи, які опинилися в умовах вимушеного і дедалі більш тривалого переміщення, та особи, які страждають від гострої відсутності продовольчої безпеки, масового голоду та умов, близьких до масового голоду. У зв'язку з цим передбачається: зміцнення зусиль, спрямованих на запобігання, передбачення і пом'якшення наслідків надзвичайних гуманітарних ситуацій для людей, які потребують допомоги, з приділенням особли-

вої уваги потребам осіб, які перебувають у найбільш уразливому становищі; усунення корінних причин вимушеного і зтяжненого переміщення, зокрема масового переміщення населення, і забезпечення та полегшення доступу до довгострокових рішень для внутрішньо переміщених осіб, біженців й осіб без громадянства; ліквідація лиха голоду, гострої форми відсутності продовольчої безпеки, масового голоду та умов, близьких до масового голоду, під час збройних конфліктах у теперішній час і для майбутніх поколінь, використовуючи всі наявні знання, ресурси та можливості, виконуючи зобов'язання з міжнародного гуманітарного права, зокрема стосовно зняття обмежень на надання гуманітарної допомоги [21].

Висновки. Підсумовуючи вищевказане, можемо зробити висновок, що під егідою Організації Об'єднаних Націй прийнято низку актів (Декларація соціального прогресу та розвитку 1969 р., Загальна декларація про ліквідацію голоду і недоїдання 1974 р., Римська декларація про всесвітню продовольчу безпеку і План дій Всесвітнього саміту з продовольчої безпеки 1996 р., Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй 2000 р., Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року (A/RES/70/1) 2015 р., Пакт в ім'я

майбутнього 2024 р. тощо) та провадиться діяльність, спрямована на викорінення голоду, недоїдання та гострої форми відсутності продовольчої безпеки. Разом з тим, незважаючи на те, що питання ліквідації голоду, є спільним обов'язком держав та однією із цілей у сфері сталого розвитку, нинішній прогрес у цій сфері є недостатнім. За останніми даними, висвітленими в Доповіді Генерального секретаря 2024 року світ значною мірою відстає від свого плану здійснення Порядку денного на період до 2030 року. Розмивання досягнутих успіхів і збереження проблеми високого рівня голоду, відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування в останні роки стали причиною відставання у виконанні завдань 1 і 2 ЦСР 2 (ліквідація голоду, відсутності продовольчої безпеки та всіх форм неповноцінного харчування до 2030 року). Істотний вплив на таку ситуацію має низка чинників, серед яких: конфлікти, кліматичні зміни, посилення економічної нерівності тощо. Означене вимагає скоординованих та рішучих дій з боку міжнародної спільноти. Так, зокрема, у 2024 році був прийнятий Пакт в ім'я майбутнього, в якому визначено низку заходів з метою ліквідації голоду, відсутності продовольчої безпеки та всіх форм неповноцінного харчування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. FAO: Food security and nutrition for all. URL: <https://www.fao.org/food-security-and-nutrition-for-all/en/> (дата звернення: 25.10.2024).
2. Food security trends in 2024 and beyond. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/agfood/food-security-trends-2024-and-beyond> (дата звернення: 25.10.2024).
3. Declaration on Social Progress and Development adopted by General Assembly resolution 2542 (XXIV) 11 December 1969. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-social-progress-and-development> (дата звернення: 25.10.2024).
4. Universal Declaration on the Eradication of Hunger and Malnutrition Adopted on 16 Nov. 1974 by the World Food Conference convened under General Assembly resolution 3180 (XXVIII) of 17 Dec. 1973; and endorsed by General Assembly resolution 3348 (XXIX) of 17 Dec. 1974. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/57723?ln=en> (дата звернення: 25.10.2024).
5. FAO 70th Anniversary. URL: <https://www.fao.org/70/1995-05/en/> (дата звернення: 25.10.2024).
6. Rome Declaration on World Food Security and World Food Summit Plan of Action (13-17 November 1996 Rome Italy). URL: <https://www.fao.org/4/W3613E/W3613E00.htm> (дата звернення: 25.10.2024).
7. Shaw D. J., Clay E. J. Global Hunger and Food Security after the World Food Summit. Canadian Journal of Development Studies / Revue Canadienne d'études Du Développement. 1998. 19(4). 55–76. <https://doi.org/10.1080/02255189.1998.9669778> (дата звернення: 25.10.2024).
8. Voluntary Guidelines to support the progressive realization of the right to adequate food in the context of national food security adopted by the 127th Session of the FAO Council November 2004. URL: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/307a8e6b-c478-49ba-8a29-f97c825d5770/content> (дата звернення: 25.10.2024).
9. Resolution adopted by the General Assembly 55/2. United Nations Millennium Declaration. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_55_2.pdf (дата звернення: 25.10.2024).
10. UN: Millennium Development Goals and Beyond 2015. URL: <https://www.un.org/millenniumgoals/> (дата звернення: 25.10.2024).

11. The Millennium Development Goals Report. United Nations, 2015. URL: [https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf) (дата звернення: 25.10.2024).
12. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf (дата звернення: 25.10.2024).
13. Sustainable Development Goals: The Sustainable Development Agenda. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/> (дата звернення: 25.10.2024).
14. Progress towards the Sustainable Development Goals. Report of the Secretary-General A/79/79–E/2024/54. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2024/secretary-general-sdg-report-2024--EN.pdf> (дата звернення: 25.10.2024).
15. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2024. The State of Food Security and Nutrition in the World 2024 – Financing to end hunger, food insecurity and malnutrition in all its forms. Rome. 250 p. URL: <https://openknowledge.fao.org/items/09ed8fec-480e-4432-832c-5b56c672ed92> (дата звернення: 25.10.2024).
16. World Food Programme: Ending hunger. URL: <https://www.wfp.org/ending-hunger> (дата звернення: 25.10.2024).
17. Hunger Hotspots FAO-WFP early warnings on acute food insecurity October 2022 to January 2023 Outlook. WFP and FAO, 2022. 56 p. URL: https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000142656/download/?_ga=2.135965041.1787622433.1731919553-1536584413.1730098921 (дата звернення: 25.10.2024).
18. Фоміна Л.О. Дотримання права на харчування під час збройних конфліктів: міжнародно-правовий аспект. Актуальні проблеми міжнародного права: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 10 березня 2023 року). Харків, 2023. С. 118-120. URL: https://law.karazin.ua/resources/doks2021/наука/repozitary/Aktualni_problemy_mizhnarodnoho_prava_matkonf_10-03-2023.pdf (дата звернення: 25.10.2024).
19. Sporchia, F., Antonelli, M., Aguilar-Martínez, A. et al. Zero hunger: future challenges and the way forward towards the achievement of sustainable development goal 2. *Sustain Earth Reviews* 7, 10 (2024). <https://doi.org/10.1186/s42055-024-00078-7> (дата звернення: 25.10.2024).
20. UN: Summit of the Future. URL: <https://www.un.org/en/summit-of-the-future> (дата звернення: 25.10.2024).
21. Resolution adopted by the General Assembly on 22 September 2024 79/1. The Pact for the Future. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/272/22/pdf/n2427222.pdf> (дата звернення: 25.10.2024).

Стаття надійшла до редакції 20.10.2024

Стаття рекомендована до друку 27.11.2024

L. O. FOMINA

PhD(Law), Associate Professor,

Associate Professor of the Department of International and European Law

E-mail: l.fomina@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8756-4006>

V.N. Karazin Kharkiv National University

Kharkiv, 61022, Svobody square,4

UNITED NATIONS ACTIVITIES TO ERADICATE HUNGER: INTERNATIONAL LEGAL ASPECT

ANNOTATION. *Introduction.* The article describes the international legal instruments adopted under the auspices of the United Nations (the 1969 Declaration on Social Progress and Development, the 1974 Universal Declaration on the Eradication of Hunger and Malnutrition, The Rome Declaration on World Food Security and the 1996 World Food Summit Plan of Action, the 2000 United Nations Millennium Declaration, the 2030 Agenda for Sustainable Development (A/RES/70/1) of 2015, and the 2024 Agenda 21 Pact) on the eradication of hunger and malnutrition.

Summary of the main results of the study. It is stated that the eradication of hunger is a common responsibility of all countries of the international community. It is noted that the achievement of the Millennium Development Goals included halving by 2015 the proportion of the world's population with an income of less than one dollar a day and the proportion of the population suffering from hunger. It is noted that in 2015 the 2030 Agenda for Sustainable Development (A/RES/70/1) and its 17 Sustainable Development Goals (SDGs) were adopted. In particular, Goal 2 is aimed at ending hunger, ensuring food security and improved nutrition and promoting sustainable agriculture. It is emphasised that despite the fact that there has been

some progress in many areas, in general, actions to implement the SDGs have not yet reached the required pace and scale. It is noted that in September 2024, at the Summit of the Future, the Pact for the Future was adopted, which was the culmination of a long-term process of adapting international cooperation to the realities of the present and the challenges of the future. The Pact covers a wide range of topics, including peace and security, sustainable development, climate change, digital cooperation, human rights, gender, youth and future generations, etc. The issue of the eradication of hunger, food insecurity and all forms of malnutrition is addressed in Actions 3 and 15. In particular, Actions 3 and 15 will provide coordinated support to countries and communities suffering from food insecurity and malnutrition in all its forms; assist countries in debt distress to manage volatility in international food markets; promote equitable, resilient, inclusive and sustainable agrifood systems; eliminate the scourge of hunger, acute food insecurity, famine and famine-like conditions in armed conflict in armed conflicts, now and for future generations etc.

Conclusion. The lack of progress and the persistence of high levels of hunger and food insecurity have delayed the achievement of the SDG 2 targets, requiring coordinated and decisive action by the international community.

KEY WORDS: *eradication of hunger, international organisations, right to food, food security, sustainable development.*

REFERENCES

1. FAO: Food security and nutrition for all. URL: <https://www.fao.org/food-security-and-nutrition-for-all/en/> (last accessed: 25.10.2024).
2. Food security trends in 2024 and beyond. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/agfood/food-security-trends-2024-and-beyond> (last accessed: 25.10.2024).
3. Declaration on Social Progress and Development adopted by General Assembly resolution 2542 (XXIV) 11 December 1969. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-social-progress-and-development> (last accessed: 25.10.2024).
4. Universal Declaration on the Eradication of Hunger and Malnutrition Adopted on 16 Nov. 1974 by the World Food Conference convened under General Assembly resolution 3180 (XXVIII) of 17 Dec. 1973; and endorsed by General Assembly resolution 3348 (XXIX) of 17 Dec. 1974. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/57723?ln=en> (last accessed: 25.10.2024).
5. FAO 70th Anniversary. URL: <https://www.fao.org/70/1995-05/en/> (last accessed: 25.10.2024).
6. Rome Declaration on World Food Security and World Food Summit Plan of Action (13-17 November 1996 Rome Italy). URL: <https://www.fao.org/4/W3613E/W3613E00.htm> (last accessed: 25.10.2024).
7. Shaw D. J., Clay, E. J. (1998). Global Hunger and Food Security after the World Food Summit. *Canadian Journal of Development Studies / Revue Canadienne d'études Du Développement*. 19(4). 55–76. <https://doi.org/10.1080/02255189.1998.9669778> (last accessed: 25.10.2024).
8. Voluntary Guidelines to support the progressive realization of the right to adequate food in the context of national food security adopted by the 127th Session of the FAO Council November 2004. URL: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/307a8e6b-c478-49ba-8a29-f97c825d5770/content> (last accessed: 25.10.2024).
9. Resolution adopted by the General Assembly 55/2. United Nations Millennium Declaration. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_55_2.pdf (last accessed: 25.10.2024).
10. UN: Millennium Development Goals and Beyond 2015. URL: <https://www.un.org/millenniumgoals/> (last accessed: 25.10.2024).
11. The Millennium Development Goals Report. United Nations, 2015. URL: [https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf) (last accessed: 25.10.2024).
12. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf (last accessed: 25.10.2024).
13. Sustainable Development Goals: The Sustainable Development Agenda. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/> (last accessed: 25.10.2024).
14. Progress towards the Sustainable Development Goals. Report of the Secretary-General A/79/79–E/2024/54. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2024/secretary-general-sdg-report-2024--EN.pdf> ((last accessed: 25.10.2024).
15. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2024. The State of Food Security and Nutrition in the World 2024 – Financing to end hunger, food insecurity and malnutrition in all its forms. Rome. 250 p. URL: <https://openknowledge.fao.org/items/09ed8fec-480e-4432-832c-5b56c672ed92> (last accessed: 25.10.2024).
16. World Food Programme: Ending hunger. URL: <https://www.wfp.org/ending-hunger> (last accessed: 25.10.2024).

17. Hunger Hotspots FAO-WFP early warnings on acute food insecurity October 2022 to January 2023 Outlook. WFP and FAO, 2022. 56 p. URL: https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000142656/download/?_ga=2.135965041.1787622433.1731919553-1536584413.1730098921 (last accessed: 25.10.2024).

18. Fomina L.O. (2023). Ensuring the right to food during armed conflicts: international legal aspect. Actual problems of international law: Collection of materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Kharkiv, 10 March 2023). Kharkiv. P. 118-120. URL: https://law.karazin.ua/resources/doks2021/nauka/repozitary/Aktualni_problemy_mizhnarodnoho_prava_matkonf_10-03-2023.pdf (last accessed: 25.10.2024) [in Ukrainian].

19. Sporchia, F., Antonelli, M., Aguilar-Martínez, A. et al. (2024). Zero hunger: future challenges and the way forward towards the achievement of sustainable development goal 2. *Sustainable Earth Reviews*. 7. 10. <https://doi.org/10.1186/s42055-024-00078-7> (last accessed: 25.10.2024).

20. UN: Summit of the Future. URL: <https://www.un.org/en/summit-of-the-future> (last accessed: 25.10.2024).

21. Resolution adopted by the General Assembly on 22 September 2024 79/1. The Pact for the Future. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/272/22/pdf/n2427222.pdf> (last accessed: 25.10.2024).

The article was received by the editors 20.10.2024

The article is recommended for printing 27.11.2024